

FINANČNI TRGI IN INSTITUCIJE

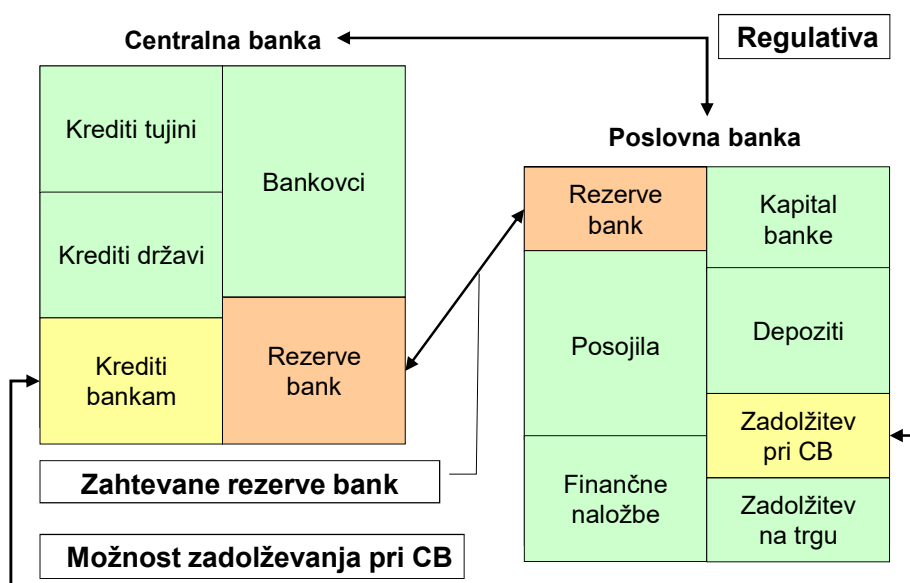
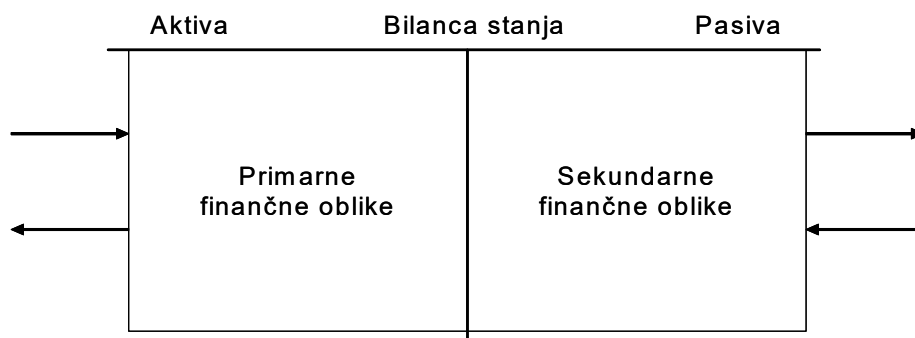
Poslovne banke

Banke in bančni sistem

- Banke kot finančni posredniki
- Bilanca stanja poslovnih bank
 - Naložbe / obveznosti
 - Primeri
- Povezanost centralne banke in poslovnih bank
- Glavni vidiki bančnega managementa
- Izkaz poslovnega izida bank

➤ **Finančno posredništvo bank:**

- transformacija (preoblikovanje) sredstev (asset transformation)

Banke kot finančni posredniki: bilanca stanja

➤ Bilanca stanja (balance sheet) bank:

- Veljavnost osnovne bilančne enačbe

$$\begin{array}{lcl} \text{Naložbe} & = & \text{Dolžniške obveznosti} + \text{Kapital} \\ (\text{Assets}) & = & (\text{Liabilities} + \text{Capital/equity}) \end{array}$$

$$\text{Uporabe finančnih sredstev} = \text{Viri finančnih sredstev}$$

- S strukturo bilance stanje določena tudi uspešnost
 - Naložbe – vir bančnih prihodkov
 - Obveznosti – bančni odhodki

Bilanca stanja banke: obveznosti

➤ Bilanca stanja –vrste obveznosti (liabilities):

- **Bančne vloge (depoziti):**
 - Vpogledne vloge (checkable deposits, sight deposits)
 - Nepogledne vloge (nontransaction deposits)
- **Nedepozitne obveznosti** / izposojanje (borrowings):
 - Posojila centralne banke
 - Posojila drugih poslovnih bank
 - Izdani vrednostni papirji
- **Kapital banke**

➤ **Bilanca stanja – vrste naložb (assets):**

- **Rezerve (reserves):**
 - Potrebne / presežne / obvezne / likvidnostne
- **Vrednostni papirji (securities):**
 - Vrednostni papirji kot likvidnostna rezerva
 - Vrednostni papirji kot naložbena oblika
- **Posojila (loans):**
 - Posojila komitentom, medabnčna posojila,...
- **Druge naložbe (other assets)**

➤ **Bančne vloge – vpogledne vloge:**

- Plačevanje / nizka donosnost / visoka varnost
- Vrste:
 - Vpogledne vloge (demand deposits) / TRR:
 - običajno neobrestovane, nizko obrestovane
 - omogočajo neomejeno plačevanje
 - NOW accounts (negotiable order of withdrawal):
 - v ZDA za fizične osebe, obrestovane vpogledne vloge
 - Računi za vloge denar trga (money market deposit account):
 - obrestovane vloge, omejeno plačevanje

Bilanca stanja banke: vrste obveznosti (1b)

➤ Bančne vloge – nevpogledne vloge:

- Ne omogočajo plačevanja / večja donosnost
- Vrste:
 - Vezane vloge (time deposits):
 - določena ročnost in obrestna mera,
 - tudi v obliki vrednostnih papirjev
 - Npr. vloge velikih vrednosti (large denomination time deposits (CD, certificate of deposit))
 - Hranilne vloge (savings deposits):
 - varne vloge z nizko obrestno mero,
 - niso na vpogled

Bilanca stanja banke: vrste obveznosti (2)

➤ Nedepozitne obveznosti:

- praviloma največ pri (naj)večjih bankah
- Običajne oblike:
 - Najeta posojila (medbančna posojila, posojila centralne banke)
 - Izdani lastni dolžniški vrednostni papirji (npr. obveznice, komercialni zapisi,...)
- Vpliv režima obveznih rezerv

Bilanca stanja banke: vrste obveznosti (3)

➤ Kapital banke:

- Velikega pomena za delovanje bank (varnost, zaupanje):
 - Regulacija – minimalni zahtevani kapital
 - Količnik kapitalske ustreznosti
- Oblike bančnega kapitala:
 - Nominalna vrednost lastniškega kapitala
 - Dodatno: vplačani presežek, zadržani dobički
 - Podrejene dolžniške obveznosti (subordinated debt):
 - pomembno dopolnilo bančnega kapitala

Bilanca stanja banke: vrste naložb (1a)

➤ Rezerve:

- Vrste:
 - Potrebne (obvezne, likvidnostne):
 - Obvezne rezerve (required reserves), količnik obvezne rezerve (required reserve ratio)
 - Likvidnostne (liquidity reserves)
 - Presežne
- Funkcija:
 - primarna likvidnostna rezerva (primary reserves)
 - Minimiziranje primarne likvidnostne rezerve (donosnost!)
- Oblike:
 - gotovina v blagajni,
 - imetja na poravnalnem računu pri centralni banki
 - Imetja na posebnem računu obvezne rezerve
 - imetja na vpoglednih računih drugih bank (correspondent deposits)

Bilanca stanja banke: vrste naložb (2a)

- Vrednostni papirji – likvidnostna rezerva:
 - Vrste:
 - državni VP, VP denarnega trga, medbančne vezane vloge
 - Funkcija:
 - sekundarna likvidnostna rezerva (secondary reserves)
 - Pomembnost razmerj:
 - likvidnost – donosnost – varnost

Bilanca stanja banke: vrste naložb (2b)

- Vrednostni papirji – naložbena oblika:
 - Vrste:
 - različne oblike dolžniških in lastniških VP
 - Funkcija: doseganje donosov
 - Davčni vidik: obdavčljivi - neobdavčljivi
 - Spremljanje naložb:
 - nakupna ali tržna vrednost (načelo konservativnosti)

Bilanca stanja banke: vrste naložb (3)

➤ Posojila (loans):

- Največja postavka v bilancah bank (50-75%)
- Posojila kot naložba:
 - Nominalna vrednost posojila
 - Možne izgube zaradi nevrčila posojil
- Rezervacije za potencialne izgube (spremembe):
 - allowances for loan losses (ALL) / provisions for loan losses (PLL)
 - pokrivanje izgub zaradi neizterljivih terjatev - slaba posojila (nonperforming loans)

Bilanca stanja banke: vrste naložb (4)

➤ Druge naložbe:

- Druge finančne terjatve
- Opremetena osnovna sredstva, oprema,...
- Manjši del bančnih naložb

Zunajbilančne postavke

- Pri sodobnih bankah porast izvenbilančnih aktivnosti

➤ Primer:

- Bančne garancije (standby credit agreements)
- Obrestne zamenjave (interest rate swaps)
- Terminalske finančne pogodbe (financial futures contracts) in opcije
- Možnost najetja bančnega posojila (loan commitment)

➤ Problem:

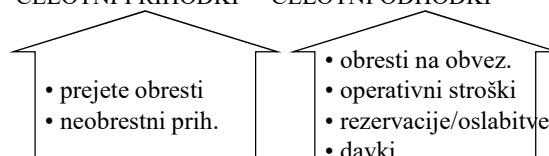
- povečujejo bančno izpostavljenost tveganju, ki ni razvidno iz bilančnih izkazov;
- tržno vrednotenje izvedenih finančnih oblik ni vedno možno
- kapitalna ustreznost bank

Izkaz poslovnega izida

- Prikazuje: prihodke in odhodke pri poslovanju banke

➤ Enačba čistega dobička:

$$\text{ČISTI DOBIČEK} = \text{CELOTNI PRIHODKI} - \text{CELOTNI ODHODKI}$$

➤ Maksimiranje donosnosti lastniškega kapitala:

- ⇒ večji čisti dobiček
- ⇒ odločitve managementa:
 - aktivnosti za večanje prihodkov (cena, struktura,...; višja "cena" - višje tveganje)
 - aktivnosti za manjšanje odhodkov (cena, struktura,...; operativni stroški, davki)
- management omejen z zunanjimi dejavniki (konkurenca na trgu, regulativa)

Struktura izkaza poslovnega izida (1)

➤ Obrestni prihodki (interest income):

- najbolj tipičen vir bančnih prihodkov
- po obsegu najpomembnejši (do 2/3) - spremembe (!)
- pod močnim vplivom:
 - kreditnega tveganja
 - obrestnega tveganja

➤ Obrestni odhodki (interest expenses):

- najbolj tipični bančni odhodki, pomembni po obsegu
- obrestno tveganje
- vplivi okolja - centralna banka, inflacija, likvidnost,...

Struktura izkaza poslovnega izida (2)

➤ Neto obrestni prihodki (net interest income):

- praviloma vedno izkazano posebej

➤ Neizterjana posojila (uncollectible loans):

- neizterjane terjatve odbitna postavka pred obdavčitvijo dobička
- prištevanje prihodkov iz že odpisanih in kasneje izterjanih terjatev (!)

➤ Odhodki za rezervacije (provisions for loan losses; loan loss expense):

- odbitna postavka pred obdavčitvijo dobička
- nasprotje interesov: varnost vs. davčna osnova

Struktura izkaza poslovnega izida (3)

➤ Neobrestni prihodki (noninterest income; fee income):

- prodaja storitev:
 - vezane na osnovno bančno dejavnost (npr. vodenje računov, plačilni promet, konverzije...)
 - Samostojne (npr. investicijsko bančništvo, upravljanje premoženja, dane garancije)
- večanje pomena neobrestnih prihodkov:
 - odzivanje na konkurenco
 - večja stabilnost prihodkov
- Možna dodatna razčlenitev:
 - Npr.: opravnine (provizije), dobički iz finančnih sredstev

Struktura izkaza poslovnega izida (4)

➤ Neobrestni odhodki (noninterest expenses):

- Primer:
 - Odhodki za opravnine (provizije), izgube iz finančnih sredstev (obveznosti), izgube iz tečajnih razlik,...
- Ugotavljanje delnega izida poslovanja brez operativnih stroškov, rezervacij, davkov

➤ Operativni stroški / stroški poslovanja bank:

- plače, materialni stroški, IT,...
- spreminjanje strukture neobrestnih odhodkov
 - izobrazba/usposobljenost zaposlenih,
 - hiter razvoj IT,
 - manjšanje pomena bančne mreže,...

Uspešnost poslovanja bank: izkaz poslovnega izida

- Izkaz poslovnega izida
(income statement,
P&L statement):

+ Obrestni prihodki (1)
- Obrestni odhodki (2)
= Neto obrestni prihodki (3=1-2)
+ Neobrestni prihodki (4)
- Neobrestni odhodki (5)
= Neto neobrestni prihodki (6=4-5)
= Bruto dohodek banke (7=3+6)
- Operativni stroški (8)
= Neto dohodek (9=7-8)
+/- Neto rezervacije (10)
= Poslovni izid pred obdavčitvijo (11)
- Davki (12)
= Poslovni izid po obdavčitvi (13)

Osnovna načela bančnega managementa

- **Glavna področja:**

- Upravljanje likvidnosti (liquidity management)
- Upravljanje naložb in tveganj (asset management)
- Upravljanje obveznosti / virov sredstev (liquidity management)
- Upravljanje kapitala / kapitalske ustreznosti banke (capital adequacy management)